

ŠTEFANIJA S. ALOJZIJA CARATAN

(8. veljače 1905. – 4. srpnja 1995.)

U Zagrebu je u 91. godini preminula Štefanija s. Alojzija Caratan, dugogodišnja članica Staroslavenskoga instituta u kojem je marljivo i odgovorno obavljala svoj temeljni posao bibliotekara.

Rođena je u Višegradu u Bosni u uglednoj obitelji. U Zavodu sv. Josipa u Sarajevu završila je 1923. Privatnu žensku učiteljsku školu. Nakon mature kao učiteljica radi na Osnovnoj školi u Zavodu sv. Josipa i Zavodu sv. Augustina, a 1925. premještena je iz sv. Augustina na rad u Građanskoj školi u Zavodu sv. Josipa. Pošto se odlučila za redovnički život, stupila je 1927. u kandidaturu Družbe Kćeri Božje ljubavi u Sarajevu, koja je u Bosni i drugdje razvila plodnu prosvjetnu, karitativnu i socijalnu djelatnost. Ulaskom u novicijat Štefanija uzima ime sestra Alojzija. Doživotne je zavjete položila 1932. godine.

Zbog iznimne darovitosti poglavari su je poslali na studij na Filozofskom fakultetu u Zagrebu na XV. grupu znanosti (A – Historija. Jugoslavenske književnosti, B – Hrvatski jezik sa staroslavenskim, C – Narodna historija, njemački i ruski jezik). Studirala je od 1930. do 1934. s tim da je drugu godinu studija provela na Fakultetu u Beču. Diplomirala je 25. lipnja 1934. Iste je godine postavljena za ravnateljicu Osnovne škole u Zavodu sv. Josipa, a Ministarstvo prosvjete u Beogradu potvrdilo je 26. studenoga njezin izbor za nastavnicu na Građanskoj školi, mjesec dana kasnije, 27. prosinca i izbor za nastavnicu u Privatnoj ženskoj učiteljskoj školi s pravom javnosti u istom Zavodu. Godine 1938. premještena je na rad u Građanskoj školi u Zavodu Kraljice sv. Krunice u Tuzli. Školske godine 1940/41. radila je na Domaćinskoj učiteljskoj školi društva »Kolo domaćica« u Zagrebu, a kad je ta škola postala »Državna kućanska škola«, vraća se u Tuzlu u Zavod Kraljice sv.

Krunice gdje ostaje do školske godine 1944/45., kad je premještena ponovno na rad u Učiteljsku školu Zavoda sv. Josipa u Sarajevu. Nakon Uredbe Ministarstva prosvjete Narodne vlade B i H od 25. svibnja 1945. o ukidanju privatnih škola na teritoriju Bosne i Hercegovine, Štefanija s. A. radila je u školskoj kancelariji svih škola u likvidaciji u Zavodu sv. Josipa do godine 1949.

Tijekom rujna 1945. zajedno s Rozalijom s. Boženom Mutić prikupljala je i pripremala školsku dokumentaciju: upisnice, kataloge, biblioteku, laboratorijske inventare pojedinih zbirka, školska pomagala i učila, razne zbirke i drugo. Bile su naime najavljene tri državne komisije sa službenim nalozima naslovljenima na Osnovnu, Građansku i Učiteljsku školu u likvidaciji u Zavodu sv. Josipa da bi se izvršila primopredaja školske dokumentacije i inventara spomenutih zavodskih škola. U komisijama u ime Zavoda sv. Josipa sudjelovale su sestre Alojzija i Božena. Time je sve školsko dobro Zavoda prešlo u djelokrug državnih škola.

U tadašnjem je komunističkom sustavu Š. Caratan lišena slobode 4. prosinca 1946. i nakon višemjesečnih preslušavanja osuđena je na 14 mjeseci zatvora koji je do kraja izdržala. Kad su sestrama oduzeli stambeni prostor i školske zgrade u Sarajevu, odlazi u lipnju 1949. u Zagreb. Najprije radi u Oglasnom zavodu Hrvatske, a od 1950. u obnovljenoj Staroslavenskoj akademiji koja je 1952. preimenovana u Staroslavenski institut. U Staroslavenskom je institutu radila do odlaska u mirovinu 30. rujna 1973. godine.

Sredinom 1983. vraća se u svoju redovničku zajednicu u Sarajevu, u samostan Presv. Trojstva u Novom Sarajevu. Kad se razbuktao agresivan osvajački rat u Bosni i Hercegovini i kad se život u Sarajevu pretvorio u pravi pakao, vraća se 9. studenoga 1992. u Zagreb u kuću Božje Providnosti »Družbe Kćeri Božje ljubavi« u Novoj vesi 16, gdje je i preminula 4. srpnja 1995. Pokopana je na groblju u Granešini u Zagrebu, u neposrednoj blizini samostana iste Družbe.

U svojoj je Družbi s. Alojzija bila poštivana i cijenjena. Nekoliko je puta bila delegatkinja na generalnim kapitulima u Beču i na provincijskima u Zagrebu. Sudjelovala je u izradi postkoncilskih Konstitucija i Direktorija Družbe i Direktorija provincije Božje Providnosti. Nekoliko je mjeseci provela u Generalatu Družbe u Rimu radeći na dokumentima utemeljiteljice Družbe Majke Franciske Lechner. U Beču je istraživala dokumentaciju u Matici Družbe. Ta su je istraživanja potakla da počne raditi na povijesti svoje Provincije u Zagrebu. Najprije je objavila prilog: *Prikaz prosvjeto-karitativnoga rada Družbe*

"Kćeri Božje ljubavi" u našoj domovini, u: »Kačić«, XI. (1979), 235-270. Potom u povodu stote obljetnice dolaska i rada Kćeri Božje ljubavi u Bosni, Hrvatskoj, Makedoniji i Kosovu knjigu S. M. Alojzija Caratan – S. M. Božena Mutić, *Provincija Božje Providnosti Družbe Kćeri Božje ljubavi 1882-1982.*, Knjižnica zbornika »Kačić«. Monografije, dokumenti, građa br. 10, Split-Zagreb 1982., str. 350.

Za građom knjige autorice su morale strpljivo tragati i nalaziti je u kronikama, zapisnicima, okružnicama, školskim imenicima i katalozima, u spisima pohranjenima u crkvenim i državnim arhivima, u objavljenim radovima, znanstvenim izdanjima, novinama, izvještajima, statistikama i dr. Po potrebi oslanjale su se na usmene podatke i sjećanja starijih sestara svoje redovničke zajednice.

Dragocjene statističke podatke o školstvu iznesene u povijesti Provincije Božje Providnosti Štefanija s. Alojzija prikupila je upravo u Arhivu Bosne i Hercegovine i Istorijskom arhivu u Sarajevu gdje je bila pohranjena školska dokumentacija svih triju škola Zavoda sv. Josipa u Sarajevu.

U visokim godinama napisala je kraći prikaz života sestre Luke Liegnitz u knjižici: S. M. Alojzija Caratan, *Sestra Luka (1861-1890)*. Provincija Kćeri Božje ljubavi, Nova ves 16, Zagreb 1990., str. 102.¹

Suradivala je s izdavačkom kućom Kršćanska sadašnjost u Zagrebu. U izdanju *Rječnika biblijske teologije*, KS, Zagreb 1969. bila je stručni suradnik; u *Časoslovu naroda Božjega*, Zagreb 1972, obavila je lekturu i korekturu, usporedila je prijevode biblijskih tekstova s tekstovima u hrvatskom prijevodu *Biblije*, koji je 1968. objavila izdavačka kuća Stvarnost.

Kad su donekle uspjele izaći iz oskudice, sestre Alojzija i Božena počele su pribavljati za knjižnicu Zavoda sv. Josipa opća i temeljna djela (enciklopedije, zbornike, monografije, kataloge, spomenice, rječnike, stručna izdanja raznih struka, priručnike, faksimile starih rukopisa i liturgijskih knjiga). Prikupljale su uz to minerale, školjke, puževe i fosilne ostatke, kao i gipsane otiske značajnih arheoloških ulomaka iz hrvatske kulturne baštine i drugo.

U Staroslavenskom je institutu uredila i katalogizirala biblioteku, brinula se o njezinu obogaćivanju. Osobitu je brigu poklanjala razmjeni institutskih za inozemna izdanja, ponajviše slavistička. Tu je razmjenu do te mjere razgranala da je razmjena postala najvažnijim izvorom u upotpunjavanju biblioteke Staro-

¹ U prikupljanju podataka iz redovničkoga života i rada Štefanije s. Alojzije pomogla mi je s. Božena Mutić, pa joj srdačno zahvaljujem.

slavenskoga instituta, koja danas posjeduje mnoge slavističke, povijesne i druge časopise i knjige. Njezina se aktivnost očitovala i u raspačavanju faksimiliranoga i kritičkoga izdanja teksta *Misala Hrvoja Vukčića Hrvatinića* iz poč. 15. stoljeća, najbogatije iluminiranoga hrvatskog glagoljskoga rukopisa, koje su 1973. objavili zajednički Staroslavenski institut u Zagrebu, Mladinska knjiga u Ljubljani i Akademische Druck- u. Verlagsanstalt u Grazu. Sudjelovala je u korekturi kritičkog izdanja toga *Misala*. Kako je rukopis vezan uz bosanskoga vojvodu i njegovu titulu »dux Spalatensis« (»hercega splitskoga«), kao Bosanka bila je ponosna na *Hrvojev misal* i nastojala je da se njegovo prekrasno izdanje nađe u što više samostanskih i drugih knjižnica u Bosni. Pojedincima u Bosni, koji nisu mogli kupiti izdanje *Hrvojeva misala*, pribavljala je otiske pojedinih stranica iz izdanja i tako unosila radost u obitelji, koje vole i cijene svoje starine. U knjigu *Provincija Božje providnosti* Štefanija s. A. unijela je dva raskošna inicijala iz *Hrvojeva misala* (P i S, na str. 174 i 178).²

Kao bibliotekarka bila je vrlo susretljiva prema svima koji su dolazili u biblioteku Staroslavenskoga instituta. Svećenicima i studentima Bogoslovnoga fakulteta pomagala je staroslavenskom literaturom i stručnim knjigama, što je za njih mnogo značilo u tjeskobnim poratnim godinama.

Uz bibliotekarske poslove, koji su bili njezin osnovni zadatak u Staroslavenskom institutu, bdjela je nad jezikom hrvatskih priloga u prvim godištima institutskih izdanja – *Slova* i *Radova*. Godine 1959. uključila se na samom početku u ekscerpiranje hrvatskoglagoljskih izvora za Rječnik crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije. Njezino je ime zabilježeno među suradnicima koji su ekscerpirali veće cjeline u I. (uvodnom) objavljenom sveščiću: *Rječnik crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije*, Zagreb, 1991., str. III.

Rad Štefanije s. Alojzije Caratan višestruko je ugrađen u temelje Staroslavenskoga instituta s kojim je bila vezana do kraja života. Suradnici, koji su imali sreću da u Institutu s njom rade, pamte je kao vrijednu, dobru i plemenitu osobu.

Anica Nazor

² U istoj knjizi na str. 26. slika Sarajke na česmi uz Zavod sv. Josipa slika je Štefanije Caratan.